

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

DESEMBRE 1990

Núm. 120

PÒRTIC

Sempre que escrivim el PORTIC de l'últim número de l'any, sentim com una mena de satisfacció que ens surt de dins de tot, ja que pensem que durant un altre any hem aconseguit el nostre objectiu, i això, almenys per a nosaltres, és gratificant.

Quan ara podem mirar tota la trajectòria de la nostra revista des de la plataforma del número 120 (120 de la segona època, que no cal oblidar-ho) ens sembla que les coses, sense estar fàcils no han estat, ni de bon tros, tot el difícil com un pot intuir, però si poguessim, d'alguna manera, mirar-nos-ho amb la timidesa del començament, això ens semblaria un miracle d'aquells tan grossos. No és qüestió de fer història ni de viure de records, però sí que cap pensar i veure que, en aquest temps que la FEMOSA porta publicant-se, han

canviat al país, però sobretot al nostre poble, moltes coses; i han canviat d'una manera positiva malgrat que, molts cops, ens entestem a negar-ho.

Potser és per aquest canvi lent gairebé imperceptible, però continuat, el que ha fet possible la supervivència de la nostra revista, ja que, any darre- ra any, es nota una tècnica, però creixent d'acceptació per part dels artesencs de LA FEMOSA. Hem d'adonar-nos que tots els joves han crescut dins l'espai de temps en què LA FEMOSA s'ha publicat, que d'una manera o altra l'han tinguda a les mans, o n'han sentit parlar des de sempre dels seus records. Bona o dolenta, la nostra revista, és una cosa viva i quotidianament present al nostre poble i que caldria fer el possible perquè continués ben viva i present en el futur. Sí, quan escrivim el PORTIC de

l'última revista de l'any, seguim pensant que és gairebé un miracle haver-ho aconseguit, i és per això que ens n'alegrem i intentem trametre la nostra alegria als altres.

De cap manera no podem deixar passar aquesta avinentesa sense desitjar als nostres lectors (i a tothom, és clar) unes bones festes de Nadal i un venturós i engrescador any 1991.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I D'INFORMACIÓ LOCAL

NÚM 120 / DESEMBRE 1990

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL «LA FEMOSA
CASTELL, 23 ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA

DIPOÏIT LEGAL: L-264 - 1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

FESTA MAJOR 90 / 4

Per Ramon Nonat

NOTES I NOTÍCIES / 7

SOTA LES SALADES / 11

Per Felip Gallart i Fernández

LA PROMETENÇA / 14

Per Jordi Alcaraz

FULL INFORMATIU / 16

Per la comissió

L'ADMINISTRACIÓ I LA PAGESIA / 17

Per A. Costafreda

CARTES A UN PSICÒLEG / 19

Per Catxepet

PARENTS / 21

Per Ramon Nonat

FOLKLORE ARTESENC / 23

Per A. C.

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

FESTA MAJOR '90

Voldria fer, amb el permís de tots, algunes reflexions sobre la Festa Major d'enguany, tot i que, segurament sóc alguna de les persones menys escaients per a fer-ho, doncs per a mi una autèntica festa té un contingut profundament intimista, en el sentit que al meu parer un instant de festa és el que s'assoleix quan hi ha una comunicació enriquidora, si pot ésser per totes les parts, la qual cosa suposa d'entrada rebutjar aquestes festes tant i tant massificades a les quals la gent assoleix uns comportaments que considero molt i massa estereotipats, com aquell que balla perquè sempre ha ballat o que menja més perquè s'ha fet així des que té record del que era una Festa Major.

Suposo que m'equivoco, però aquests comportaments em sonen a buit per si mateixos.

Alhora, però, admeto i partici-

po del parer que en qüestions de festes, com en tantes i tantes qüestions, ja fa molt de temps que gairebé està tot inventat, que no hi ha massa per triar i, a més, a la nostra festa major em dóna la impressió que cada vegada hi cal triar menys. Si inicialment era el ball un acte del tot inqüestionable, cada dia hi ha més actes que es van repetint d'una manera que ja no permet l' seva valoració prèvia i que dóna per suposat que s'han de fer, la qual cosa vol dir tenir menys temps per a dedicar a altres coses, i menys fons econòmics disponibles per a prendre iniciatives.

També vull que quedi clar, que aquestes ratlles no suposen una menyspreu ver l'organització i els continguts habituals de la festa, sóc conèixedor de les dificultats que suposa tenir uns mitjans limitats per afron-

tar unes necessitats que fàcilment poden considerar-se il·limitades, però el caràcter innovador que va suposar la festa quan es va organitzar per l'Ajuntament esdevingut a partir de la democràcia, va engrescar les expectatives de la gent, la qual cosa es va traduir en una participació molt més activa als diferents actes de la festa. Ara em sembla que cada any la gent ens anem tornant més còmodes i esperem que ens ho portin tot gairebé fet els altres, i l'Ajuntament i les altres entitats han de dedicar-se a organitzar actes seguint la llei de complaure el que podríem dir la minoria més majoritària.

Suposo que si hi ha canvis a la direcció de la política festiva municipal a les properes eleccions, el regidor adient es replantejarà els continguts de la festa, i amb una mica de sort hi trobarà actes que ompliran aquestes mancances que crec molts hem detectat. Per si de cas voldria fer un parell de suggeriments puntuals, tot i que aquest segurament no és lloc ni segurament tampoc és

el dia. El primer tracta del programa, materialment parlant, enguany he enyorat el programa d'altres anys, molt més reduïts de tamany, que cabia a la butxaca de la camisa d'estiu, que és la que correspon portar els dies de la festa. El format d'enguany era més propi de campanyes publicitàries de bústia que no pas per guardar-lo a la cartera, i tampoc no és manera de dur-lo a les mans com si anéssim a tocar un sarau de música del no ens recordem ben bé la solfa i ens emportem la partitura a la mà per emprar-la en un moment donat de destret.

També seguint amb el tema del programa, he de dir que he vist que el disseny gràfic ha estat fet per un dibuixant de casa nostra, cosa que habitualment no es feia doncs era normalment un professional del disseny gràfic qui el feia, posant per davant que l'autor de la portada em mereix tots els respectes i que crec que la majoria d'artistes li reconeixem les seves qualitats com a dibuixant, em permeto suggerir que es faci un concurs de cartells, com es

fa en altres pobles, i a la millor s'aconseguiria que hi hagués gent que participés en la festa, fins i tot abans de començar-la i amb una cosa tant permanent com pot ésser un dibuix.

Una de les coses que crec que ha caracteritzat la nostra Festa Major, és voler mantenir una certa voluntat de conservació del folklore i els costums tradicionals del nostre país, refermant la identitat com ele-

ment essencial de la nostra existència per això considero, que els gegants que ara són, parlant en tota propietat, nostres, haurien de formar part necessàriament del primer cerca-vila de la festa, i no pas fer la seva aparició en un moment com el de mitja tarda, quan em sembla que hi havia una altre acte realitzant-se, i almenys era un cert impàs, entre dos de massiva afluència com pot ésser el futbol i el ball.

Ramon Nonat.

NOTES I NOTÍCIES

LA CASTANYADA

Com cada any arreu de Catalunya els artesencs celebrem la vigília de Tots els Sants, és a dir, el dia 31 d'octubre, la Festa de la Castanyada.

Com ja és tradició, aquest dia al vespre ens reunim, grans i petits, amb les colles respectives per tal de celebrar La Castanyada fent un sopar conjunt i menjant castanyes i moniatos, elements essencials d'aquesta Festa.

A la nostra vila, a més hi ha una altra manifestació que ens

recorda que estem a Tots Sants, és la parada de Castanyes que munten els nois i noies de vuité del col·legi, amb la finalitat de guanyar alguns dinerets per tal d'abaratir als pares el viatge de fi de curs.

Deixant, però de costat, aquest caràcter lucratiu, aquests nois i noies, donen ambient i caliu, i ens fan recordar les antigues castanyeres que en èpoques anteriors torraven i venien castanyes als carrers i places.

ANEM AL CONCERT

El dia 1 de novembre, festivitat de Tots els Sants, l'Ajuntament de la nostra vila, organitzà un concert a l'església parroquial a càrrec de l'Orquestra de Cambra Enric Granados de Lleida.

El concert tingué lloc a les 6 de la tarda i durà aproximadament una hora, espai en el

qual delectaren els amants de la música amb les peces interpretades.

Assistí a l'acte, el President del Consell Comarcal del Segrià Sr. Jordi Marimon, atès que aquest és un acte que subvenciona i promociona l'esmentat Consell, dins la campanya "FEM MUSICA AL SEGRIA".

II SETMANA AGRÀRIA

Reemprenen les activitats de tardor-hivern, època en la qual el pagès disposa de més temps lliure, s'inicià el dia 5 de novembre la IIona. Setmana Agrària organitzada per l'Ajuntament d'Artesa de Lleida. L'assistència de públic fou

massiva i les jornades s'impartiren a Casa la Vila a la sala de la segona planta. Es calculà diàriament un promig de 60 assistents, que seguiren diàriament dia amb interès i ganes d'aprendre més i millor la seva tasca.

S'EIXAMPLE LA VILA

Recentment l'Ajuntament de la nostra vila, ha procedit a l'obertura d'un nou carrer, que suposarà a curt termini l'ampliació d'habitatges a la nostra vila, i possiblement del nombre d'habitants. Aquest carrer és paral·lel gairebé, a la carretera de Lleida per la zona del darrera de Cal Micaló i fins al xalet del Ben-

jamí Mor.

L'esmentada zona ofereix una sèrie de solars que augmenten en gran mesura les possibilitats del creixement d'Artesa. Sembla ser, que l'interès i curiositat que ha despertat és força elevat, donat el gran nombre d'interessats a tenir casa i venir a quedar-se a viure al nostre poble.

MILLOREM EL RECINTE DE LES PISCINES

La darrera setmana del mes de novembre, s'inicià un seguit de treballs a les piscines municipals.

Primerament el que es preten fer és ampliar el solarium existent, és a dir la franja de rajoleta que envolta les piscines, amb formigó porós, cercant alhora una unió entre

les piscines i amb la col·locació de noves dutxes, i evitar d'aquesta manera, l'existència del fanguet que l'estiu passat embrutava en gran mesura les piscines municipals.

Després es procedirà a la col·locació del reg per aspersió, plantació d'arbres i gespa, i de cetos al voltant de la tan-

ca.

D'aquesta manera hom gaudirà

la propera campanya d'estiu d'un lloc millor acondicionat i preparat.

ALTRE COP O CA LA VILA

Sí, segons sembla aquesta és la segona vegada en un sol any, en quatre mesos, que entren a robar a Casa de La Vila, potser les primeres vegades que aquest fet tan desagradable succeeix en el nostre Ajuntament.

Aquest cop també han entrat pel davant al balcó, i s'han emportat una calculadora i un magne-

tòfon, coses de poc valor, però han deixat novament el regust aspre que aquest succés comporta, amb la por de trobar-te amb l'espectacle a casa teva en qualsevol moment, però si els càlculs no ens fallen el dia prebist per actuar és sempre la nit del divendres al dissabte, a casa la Vila.

ARRANJAMENT DELS CONSULTORIS MÈDICS

Una de les actuacions que té previstes properament de dur a terme l'Ajuntament és l'arranjament i reestructuració dels consultoris mèdics municipals, atès el mal estat en que es troba el consultori de l'infermera i la necessitat d'aprofitar millor els espais i acondicionar-lo, com per exemple instal·lant-hi calefacció per tal que els pacients ens hi

trobem a gust, encara que a ser possible com més poc ens toqui d'anar-hi millor que millor.

Aquesta obra és subvencionada pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya per un import aproximat de dos milions set-cents mil pessetes, i l'obra és valorada per un tota aproximat de quatre milions dues-cents mil pessetes, aportant el municipi la diferència.

ARTESA CARA NETA

Segons sembla ser, l'Ajuntament d'Artesa de Lleida a la seva sessió plenària del passat dia

29 de novembre va aprovar la clausura del corral de corders propietat del Sr. Juan Cassimir

Sangenís i Corrià, situat al carrer Mestre Ginera de la nostra població.

La iniciativa sorgí arrel d'una denúncia presentada per la insalubritat i malestar que aquest fet comporta. Fou recolzada l'esmentada denúncia per l'informe del Departament de Sanitat de Lleida, i ara en darrer terme per tots els membres de l'Ajuntament reunits en Ple, atès que l'esmentaada

activitat segons sembla sense cap tipus de llicència, contradu les lleis i reglaments existents que la regulen.

Es d'esperar doncs, que en un termini breu de temps, fixat en 3 mesos, podrem gaudir d'un carrer net i sense males olors, amb els conseqüents avantatges que comporta per a tota la població i en especial pels veïns del carrer directament afectats.

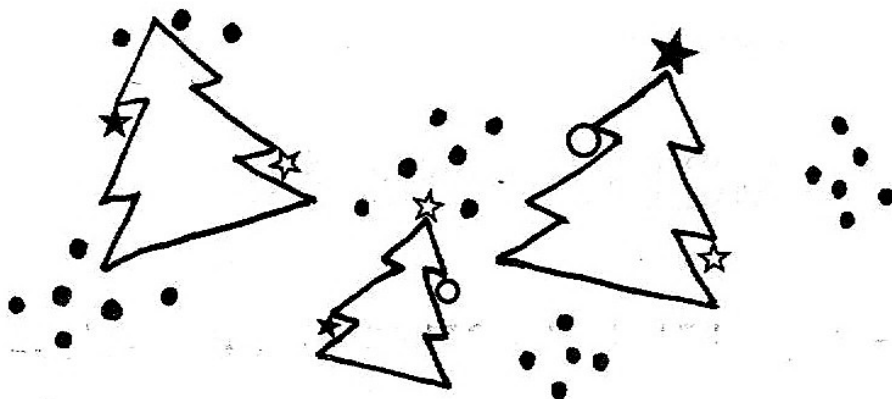
CICLE DE TERROR

La Comissió de Festes de la Llar del Poble, organitzà un cicle de pel·lícules de terror, amb una durada de 4 diumenges, i amb una projecció de 4 films, un cada diumenge.

Els entusiastes del terror gaudiren d'allò més, però aquells una mica porucs ho passaren

força malament, essent els crits i els sobresalts els reis de la Sala.

Hom pogué contemplar escenes de tot tipus i manifestacions: sang, talls, crims, morts, víctimes, fantasmes, animals inversemblants i tot allò fins on doni la imaginació dels cineastes.

SOTA LES SALADES

(Sant Joan)

Potser en cap altra festa com la vetlla de Sant Joan podríem veure de forma tan clara la pervivència d'antics costums i mentalitat paganes; les quals han subsistit al llarg dels segles i malgrat el canvi de tarannà que porta associat el pas del temps i la cristianització que l'Església féu de la gairebé totalitat de tradicions i cultes que encabiren al mateix sac de la "idolatria". Així, J. Amades (1) ens explica com el concili de Constantinoble, de l'any 680, va combatre les fogueres de Sant Joan, però el costum estava tan arrelat que no fou possible extingir-les. Aquells sants barons, vista i certificada la inutilitat de llurs prohibicions -com acostuava a esdevenir- optaren per una solució menys dràstica i més intel·ligent: canviar ambigüament el caràcter per poder-la adaptar dins els usos de

l'ortodòxia cristiana. Fet i fet, per poc que rasquem en la manera popular de celebrar les diades a la nostra tradició, veurem fàcilment aguaitar l'esperit pagà d'un temps poblat de màgia i misteri, d'éssers mífics que farcién l'univers i regien la vida dels humans i als quals calia tenir propicis amb oracions i cerimònies. Sant Joan s'escau just al solstici d'estiu: quan el sol abasta al punt més alt de la volta celeste i és visible més temps. Sensible al fet, el poble atribuïa a la vetlla un conjunt tant elevat de gràcies excepcionals. Les herbes, les plantes, les fogueres, el bosc, les aigües i els animals; el sol i la lluna, els estels, la terra i les pedres; les coques, les menges i la pràctica totalitat natural, eren capaces de portar riques ventures, guariments miraculosos, proteccions

al bestiar, als camps i a les collites; ordalies amoroses... Totes quatre mancances estiguessin per satisfer eren requerides a les forces naturals, a través d'éssers fantàstics, que, aquesta vetlla més que mai des del més pregon del nocturn, presidia moments d'alegria, de gatzara, de dansa i de follia; de jocs i carícies d'amor a la llum de les flames on exorcitaven frustracions, sospirs insatisfets d'existència, tantes desesperances. Un cop més, purificats, nets de ressentiments i de culpa, lliurats de tot allò nociu que aixopluga l'ànima en un any, esperaven plegats a la sortida del sol, la renovació perpètua de la foscor i de la llum; la frontera justa, el llindar on comença la vida: la vida com un do sagrat, com un fruit peremptori a ésser devorat, engolit sense reserves ni dilacions a cada instant que passa per sempre.

Aquesta era la visió popular L'Església aquest dia, per la seva part, celebrava el naixement de Sant Joan Baptista, fill d'Elisabeth i Zacaries, cosí de Jesús, el qual ja en

nèixer donà proves de les seves condicions sobrenaturals. L'Elisabeth, per a qui el temps de la raó ja havia passat, va poder treure's la "ignonímia" (Sant Lluç 1, 12-30) de l'esterilitat i ja avançada d'edat infantà un nen a qui l'Arcàngel Gabriel -que era una cosa així com el Nunci diplomàtic del cel- era la seva visita al vell Zacaries exigí d'anomenar-lo Joan, que en hebreu vol dir Déu és favorable. Una mudesa temporal hi costà al Zacaries els dubtes que plantejà a l'Arcàngel sobres les possibilitats que hi havia, en aquelles altures de la vida, que certs jocs tinguessin resultats positius. Tot però anà a fi de bé: el pare recuperà la parla i la profecia de l'Arcàngel es complí, en Joan fou molt aplicat en el seu camí de virtut. Ho devia de ser molt, de virtuós, car mai no probà vi ni res embriagador i va viure com una eremita en absoluta pobresa mentre predicava el penediment i un canvi de postura basada en l'ascetisme radical que el feia batejar els infidels amb la gràcia divina -d'aquí el nom

de Baptista i anuncià la vinguda del Salvador, el seu cosí, al qual ell mateix batejà.

El Baptista, portat pel seu zel apostòlic, criticà les més altes instàncies del poder temporal, el tetrarca Herodes, les seves adúlteres inclinacions vers la seva cunyada -de l'Herodes volem dir. El tetrarca, com acostuma a esdevinir i l'empresonà, sense atrevir-se, però, a executar-lo. Ras i curt tenia la reacció de la multitud entre la qual Joan tenia molt predicament- un polític sempre és un polític. Però, Ah debilitats humanes!, la carn és feble i com deia el mestre de seductors J. Casanova, que d'això en sabia un sarpat, tothom tenim un punt per on és possible fer-nos cedir. Arribat el dia de l'aniversari d'Herodes, se celebra una gran festa. La filla de la seva amant dansà enmig de tothom -males llengües diuen que un a un anà desprement-se dels set vels que la cobrien, l'Herodes hipnotitzat per tan bell recapte, en un rampell de generositat li va

prometre regalar-li allò que vulgés. Ella, que a més de ser bona dansarina era una filla obedient, induïda per la seva mare li demanà que li portessin en safat el cap del Baptista. I així el malguanyat Joan, com tants altres, va perdre el cap per una dona; només que ell, però, i això és més difícil, donat el cas és clar, no amollà la virtut.

Sant Joan no és res més que la cristianització de la festa del solstici, L'Església féu coincidir els dos solsticis: el d'estiu per al predecessor del Mesies, i el d'hivern per Nadal neixement de Jesús. Les dues festes tenen una identitat natural que calia fer quedar en família per tal que tot estés dins l'abast de l'Església,. Només que, per sota, han anat pervivint costums i creences que ens remetent als temps de la concepció mítica del món, quant els humans eren senzills, directes i elementals, com el vi, com la nit d'un solstiçi d'estiu.

Felip Gallart i Fernàndez.

Barcelona 1986. Pàg. 32.

(1) J. Amades. Costumari Català, Volum IV, Editorial Salvat,

LA PROMETENÇA

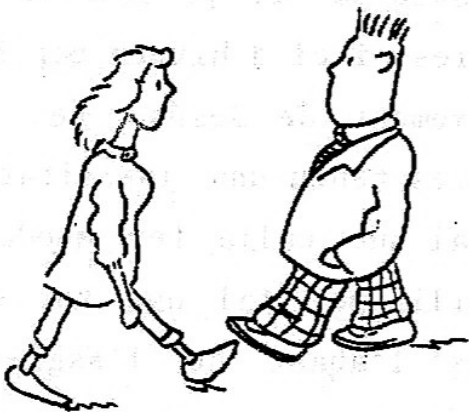
HI HAVIA UNA VEGADA
UN NOI...

I UNA NOIA...

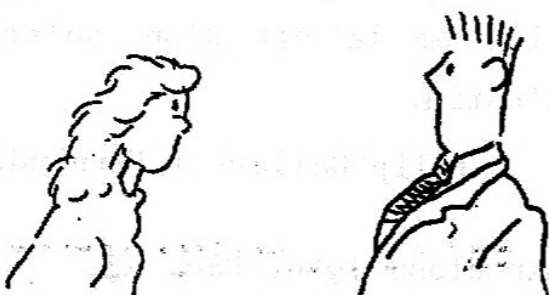
QUE UN DIA EN CREUAR-SE
PEL CARRER

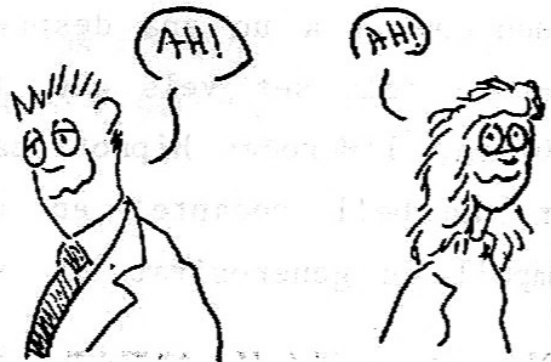
S' ENAMORAREN

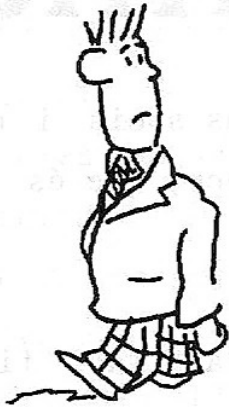
VAN ESTAR 5 ANYS CRE-
VANT-SE EXACTAMENT FRONT
EL N° 37° DEL CARRER ALPS

I CONFIRMANT DIARIAMENT
LLURS SECRETES PASSIONS.

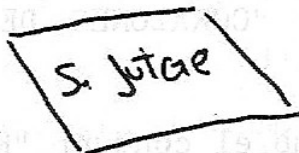
PERÒ UN DÍA ELLA FALLÀ A LA CITA

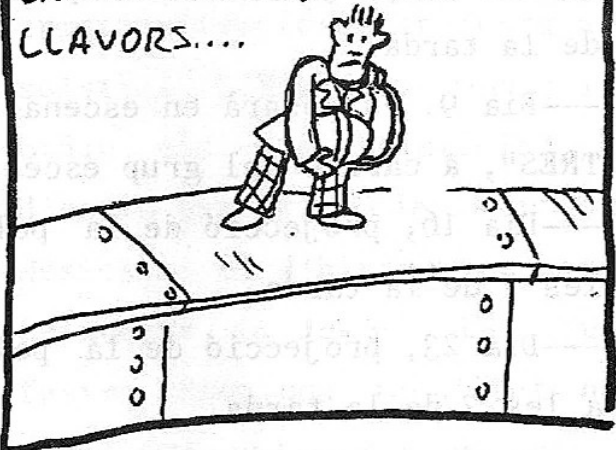
I UN ALTRE MÉS

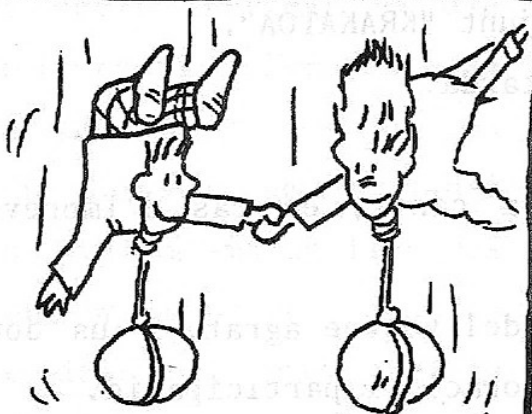
ALLÒ NO SE LI PODIA DIR "VIURE", VA ANOTAREN LA CARTA DEL JUTGE QUE VOLIA DEIXAR LES COSES AL SEU LLOC

TRUCÀ A INFORMACIÓ, I PREGUNTÀ PEL PONT MÉS ALT, I LLAVORS....

MENTRES GASTAVA ELS ÚLTIMS SÈGONS DE LA SEVA VIDA... ES CREUÀ AMB LA NOIA...

ENCARA VA TENIR TEMPS PER DIR-LI QUE, A ELLA, LI HAVIEN CANVIAT L'HORARI I QUE MAI NÓS HAVIA ENAMORAT AIXÍ

POTSER MENJAREN PERDIUS?

hms?

JORDI ALCARAZ

FULL INFORMATIU

La Comissió de Festes informa a tots els seus socis i col·laboradors de la programació del mes de desembre, que és la següent:

---Dia 2, projecció de la pel·lícula "LA TERANYINA", film català, a les 7 de la tarda.

---Dia 6, projecció de la pel·lícula "NO ME CHILLES QUE NO TE VEO", a les 7 de la tarda.

---Dia 8, projecció de la pel·lícula "GRINGO VIEJO", a les 7 de la tarda.

---Dia 9, es posarà en escena l'obra "QUATRE NITS DE NUVIS DE TRES", a càrrec del grup escènic "CABOS".

---Dia 16, projecció de la pel·lícula "LOS CAZAFANTASMAS", a les 7 de la tarda.

---Dia 23, projecció de la pel·lícula "CORAZONES DE HIERRO", a les 7 de la tarda.

---Dia 25, a les 7 de la tarda ball amb el conjunt "KRAKATOA", a les 11 de la nit SHOW-ESPECTACLE DE VARIETATS, i a continuació ball de nit a càrrec del conjunt "KRAKATOA".

---Dia 26, cinema a les 7 de la tarda.

Aquesta programació està sotmesa a canvi, en cas d'imprevist o de força major.

Esperem que la programació sigui del vostre agrat, i us donem les gràcies per la vostra col·laboració i participació.

La Comissió.

L'ADMINISTRACIÓ

I LA PAGESIA

Era en data de l'11 de juliol quan vaig llegir a la premsa que els 7 països més industrialitzats del món recomanaven que es reduïssin de forma substancial les subvencions a l'agricultura. Era una notícia no gens sorprenent, doncs d'una manera o altra, ja feia temps que això s'anava insinuant. L'agricultura, als països més desenvolupats, ha crescut d'una manera accelerada gràcies a una bona política de l'administració d'aquests països. Ha crescut tant que, aquests governs han de comprar i destruir part d'aquesta producció (blat, fruita, llet...) per evitar que no s'enfonsi el mercat i, és clar, aquesta mesura resulta a la llarga una càrrega feixuga que els estats no estan disposats a continuar fent, per això han decidit, com a mesura preventiva, reduir el màxim possible les subvencions per a re-

lentir el seu creixement.

Penso que era en dates aproximades quan l'Honorable President de la Generalitat, Jordi Pujol, feia unes declaracions a les nostres comarques on deia, més o menys, que la Generalitat veia factible la realització del "canalet de Les Garrigues" així com també el de Segarra-Garrigues entre algun altre fora de les nostres comarques, i tot això amb un cost de milers de milions de pessetes.

Que els pobles de secà vulguin regar els seus camps és ben lògic, i segurament això és una aspiració i reivindicació de molts anys. Regar els camps de les comarques de la Segarra i de les Garrigues segurament afavoriria una revifalla demogràfica i aquests pobles potser tornarien a ser el que foren temps endarrera. Jo, però, no m'acabo de creure que aquests

canals es realitzin mai, i no pel seu cost, i no perquè resultin rendibles sinó, ben bé, per una altra qüestió que ara intentaré explicar.

Gastar-se milers de milions de pessetes en la construcció de canals, no deixa de ser (mirem-ho per on vulguem) una subvenció substancial a l'agricultura i no perquè no produeixi, sinó tot el contrari; perquè produeixi més, molt més; producció que vindrà a engruixir els estocs sobrers que es van acumulant any darrera any. Si aquests estocs sobrers ara ja són un mal de cap pels governs, com es pot entendre que aquí es subvencionen uns canals per a fer molt més productives unes terres, ara de secà?

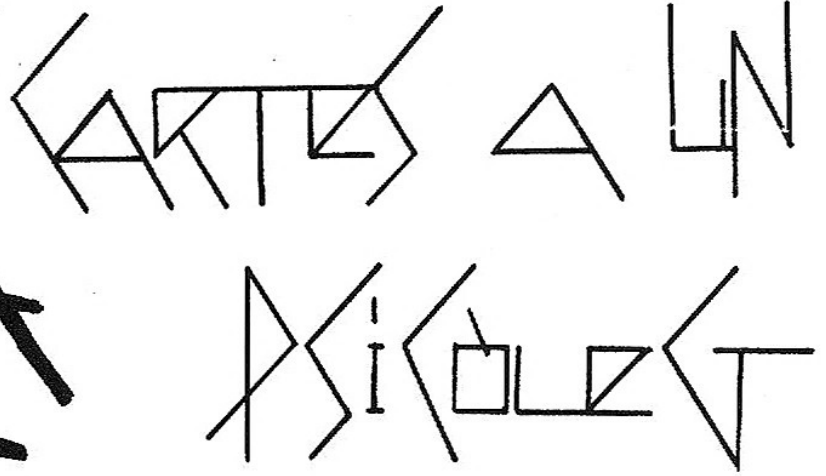
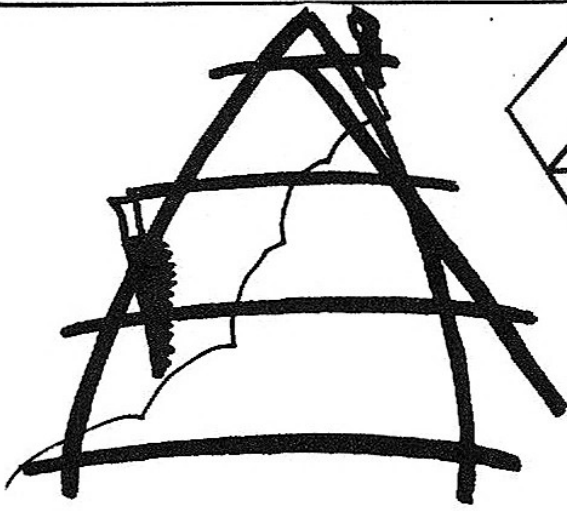
Que es facin canals i canonades per a portar aigua potable a tots aquests pobles em sembla creïble, però que es facin els canals promesos per a regar tanta extensió de terra, ja no em sembla tan provable i això tant per les raons que ja

he dit com per altres.

Com que soc de mena malpensat (i deixeu-me malpensar, si us plau), penso que tot això del canal de Segarra-Garrigues és, només, intents de desviar l'atenció del polèmic "Pantà de Rialp", perquè mentres es digui que l'aigua d'aquest pantà és per a regar les comarques esmentades, tothom baixa la guarda i deixa fer, però si l'aigua de Rialp (com creuen els malpensats) és per a bastir Barcelona, com que ja ho sabrem massa tard, resulta que ens haurem deixat enganyar com a "xinos" i el canal del qual parlaven ja no es farà mai més.

Potser en aquesta qüestió (però també en altres) val més ser malpensat que crèdul. Com ja hem deixat dit en altres articles, els pagesos no importen a ningú; com menys n'hi haurà molt millor, i si són pobles, ja s'apanyaran. Tothom mira de cara a les ciutats i una ciutat com Barcelona, amb problemes d'aigua qui no la voldrà ajudar?

A. Costafreda

Senyor metge;

En totes les darreres cartes li he explicat records, he reculat el temps, perquè vosté intentés esbrinar de quin material estic fet. Ara m'adono que ja fa temps que no li parlo dels pensaments i sentiments que tinc ara pel cap; recordo que van ser els meus "estrany raonaments" els que m'enpenyeren a escriure'l demanant-li consell.

Si li sembla bé doncs, a partir d'ara procuraré deixar la història per passar al present; a més a més aquest temps, la tardor, és molt prolífic en pensaments eteris.

Ara a casa esporguem, el pare i jo; el padrí ve a estones, depèn del temps. Bé, doncs, cada dia el mateix cerimonial: aixecar-se quan encara és fosc, encendre o revifar el foc de l'estufa, un cafetet i cap al

tros amb el tractor; omplir el compressor d'aire i ja tenim música per tot el dia (no és jazz, ni new wave, és disco matxaconada amb pinzellades de heavy, com quan les tisores es resisteixen a tallar una rama massa gruixuda). Amb aquest escàndol les paraules són inútils així doncs, cadascú per un costat de l'arbre i sol amb els seus pensaments; llavors ja estic disposat per tot el dia a allunyar-me mentalment de la feina, a volar, vaja.

Dic que m'allunyo de la feina perquè quasi mai no penso llargues estones en el treball que faig o tinc per fer, d'això ja se n'encarreguen el pare i el padrí, ells m'indiquen com volen els arbres, si escapçats o desviats, poda curta o llarga, etc...

El volar sempre comença pels fets socials viscuts més re-

centment, o sigui el dissabte i diumenge a la tarda. Començo el dilluns recordant tot el que he viscut escèpticament reflexiono de si ha valgut la pena sortir o no. Cap a la fi de l'anàlisi, sempre m'adono, que encara que no descobrís res de nou en la sortida, vaig sortir, vaig veure gent i això ja és prou, perquè sinó llavors penso: si he de ser conseqüent i decideixo no sortir, què faré?, em tancaré a casa amb la tele?, passejaré tot sol per la banqueta del canal?

I així arribo al vespre, cansat, cap a casa. Això del cansament també em preocupa. El treball no és especialment especialment esgotador, però és terriblement monòton, mirar l'arbre amb un cop d'ull mentre paro el banc, estirar el fil de les tisores i amunt, tallar, tallar i de tant en tant com una variació excelsa, l'ús del xerrac.

Aquest treball així, amb el fred, ben abrigat, les botes gruixudes, la granota, l'anorak aquella olor d'oli de la màqui-

na, la fusta molla plena de fongs que t'embruta les mans,.. .em causa tant...

De vegades a la nit, després de la dutxa, penso com si em tragués una pesada closca de sobre, em sento molt més lliure, tinc ganes de fer més cosetes, fins i tot feinetes domèstiques, etc...

Els altres dies de la setmana ja són altre cantar. Deixo el cap de setmana o almenys m'oblido de l'analítica i em deixo portar més pel meu estat d'ànim; en casos excepcionals em dedico a pensar feines o millores al tros, però normalment mai no busco més feina somiant. Avui, per exemple, (intentaré ser curt, ja veig que m'he estés massa) m'he passat tot el matí intentant buscar una excusa per a marxar una tarda a Lleida, a rodar. Ho he mirat tot; el dentista, uns papers del seguro, un regal per un que es casa,... i no n'he trobat cap de convincent. A la fi m'he adonat que ja eren 3/4 d'1; uf! com m'ha passat el matí!.

Bé ja continuaré.

Catxepet.

Escolti d'allò que em diu de les factures, ara per ara no les necessito amb I.V.A.

PARENTS

Ja els grecs es varen plantejar la realitat de l'home com animal social, i varen deduir que aquest factor seu de sociabilitat era consubstancial amb la seva naturalesa, de tal manera que si no hi ha aquest entorn social les seves facultats queden molt minvades, i als pocs casos de nadons criats sense pare ni mare humana, assoleixen molts dels comportaments de l'animal que els ha criat, deixant de banda els que correspondria pel seu origen.

Tots, doncs, tenim una família, més ampla o més estreta, millor o pitjor col·locada en el que podríem dir estatus social, i això ens porta inconvenients però principalment avantatges. La família fa el que podríem dir tasques "de suport" vivencial. Quan tenim, una malaltia o quan la nostra edat no ens permet aconseguir pels nostre propis medis l'aliment ho fa

la família, i de vells, sovint tenim "els nostres" a prop.

Alhora el pertànyer a una determinada família dóna una certa confiança als altres; tots coneixem el que podríem dir sagues, el metge reconegut prestigi que rep, com a mínim la primera visita, els malalts que el seu pare guaria, o professionals no tan vitals per a la nostra salut, com poden ésser farrers o fusters que van "heretant" el saber dels seus avantpassats, de tal manera que els altres els donem, com a mínim, una oportunitat, i si la transferència del saber ha estat prou ben feta es va guanyant el nostre suport. En certa manera això és com una mena de garantia per a tots, si més no d'entrada.

Però alhora crec que qualsevol professional que tingui un mínim d'amor propi, més aviat d'hora que tard, intentarà mi-

llorar les tècniques per tal que la seva tasca sigui més lleugera i profitosa, i si és possible aconseguir un resultat del seu treball millor que el del mestre que el va ensenyar; trobar doncs, una certa forma com a ésser humà únic en tot l'univers, doncs és del tot impossible que es reproduïxin les circumstàncies de temps, lloc, entorn, suports, etc. que cadascú de nosaltres hem tingut.

Per tot això que he explicat, he de confessar-vos el meu dis-

gust per un llibre, millor dit pel títol d'un llibre publicat per un famós personatge de la societat espanyola, que després d'acumular milions i milions de la unitat monetària de curs legal, fets a l'empara que suposa pertànyer a una família d'important pes específic a la política estatal, es permet (de fet ja no li venia d'aquí) titular el llibre, renunciant a qualsevol originalitat i traent-li tot el suc a la seva posició, en donar-li com a títol, YO EL HERMANO. De qui?

Ramon Nonat.

FOLKLORE ARTESENC

(els oficis ambulants)

Abans, pels carrers del poble, s'hi veia sovint uns personatges forasters que exercien oficis que avui ja han desaparegut del tot o s'han tansformat de tal manera que ja no s'assemblen en res amb el que eren. A nosaltres ens ha semblat bé parlar-ne dins del Folklore Artesenc perquè pensem que, d'alguna manera, formaven part de la vida quotidiana dels nostres avis. D'entrada només volien parlar d'aquells oficis més populars i coneguts de tothom com el "salinaire" o el "pellaire", però després de pensar-hi una mica hem cregut convenient de parlar de tots aquells que, d'alguna manera, n'hem pogut saber alguna cosa com "les trementineres" o "els aiguardents". Al cap i a la fi hem considerat pertanyents als oficis ambulants totes aquelles persones que venien periòdicament al poble a guanyar algun diner tot oferint (o no) els seus serveis; serveis que, altrament, els artesencs no trobarien al poble en la seva absència.

Els oficis ambulants que nosaltres hem pogut anotar són els següents:

ELS CAPTAIRES:

Els captaires que també podem considerar representants dels oficis ambulants (llegiu a LA FEMOSA N. 100, l'article de Felip Gallart titulat "Els Pobres") arribaven al poble des de qualsevol punt cardinal. Eren homes i dones en solitari. Al-

guns eren anònims ja que ningú no els coneixia, d'altres per les seves constants visites eren molt familiars i hom en sabia només el nom sinó, fins i tot, la seva vida i miracles. Passaven casa per casa demanant caritat i hom els donava el que bonament podia, i sinó, davant del seu "Una caritat per l'amor de Déu", hom els responia amb un "Déu us amparo, germà".

ELS AIGUARDENTERS:

Els aiguardenters (el nom potser no és exacte ja que no l'hem sentit dir mai) eren una gent que venien al poble a destil·lar vi per fer-ne aiguardent. A darreries del segle passat, que a Artesa, una de les principals collites era el vi i que a les cases sempre tenien reserves d'aiguardent perquè aquest era gairebé l'únic licor que els artesencs provaven, la gent destinava per a ser destil·lat del vi (normalment el més dolent o el del més premsat) que creien convenient. D'aquest ofici només en sabem això, que destil·laven vi per a fer-ne aiguardent, ens en va parlar el Ramon del Micalàs (1881-1972) i el Ramon de la Sunta (1891-1977) en una xerrada que vam tenir cap allà l'any 19,0-71. Cap més persona no ens ha sabut donar raó, per la qual cosa pensem que, aquest gent va deixar de venir a Artesa pels voltants del canvi de segle.

ELS COMEDIANTS:

Aquests eren una gent (sovint només una família) que venien al poble a fer representacions de circ, cançons i altres coses per les quals tenien alguna habilitat. Feien les seves representacions a la Plaça les nits d'estiu. Per això la frase popular encara ho recorda: "Comèdies a la Plaça". Cobraven només la "voluntat".

ELS GITANOS:

Aquests gitanos a què ens referim no són els tradicionals que encara podem veure sinó uns que la gent en deia "los húngaros". Arribaven amb unes grans tartanes i portaven sempre animals, ossos, mones, cabres... . Voltaven pel poble fent una cercavila amb aquests animals els quals feien ballar al so

d'una grossa pandereta. "Que balli l'onso, que balli l'onso" cridava la canalla. Aquesta gent recollia tot allò que hom els vulgués donar, tant de menjar per a ells com per als animals.

LES TREMENTINAIRES:

Normalment eren dones que arribaven al poble oferint trementina, oli de ginebre, herbes remeieres... La gent d'Artesa feia provisió per a tot l'any d'allò que creien que haurien de menester.

ELS FAIXEROS:

Aquests eren uns venedors ambulants que arribaven al poble amb un camió carregat de gènere de diferents menes. S'aparaven a la Plaça i des d'allí a grans crits ofereien tot això a la gent. Tenien un do de paraula fluïd i ràpid i sempre oferien "gangues", o més ben dit, duros a quatre pessetes. Per això la gent els anomenava "los Xarlatans".

ELS CADIRAIRES:

Josep Maria,
passa per la via.
Trova un cadiraire
tira un pet enlaire.
Torna a passar,
el torna a trobar
i el torna a tirar.

Els cadiraires eren una gent ambulants que arribaven al poble per arranjar cadires i altres estris. Per fer notar la seva presència passaven per tots els carrers per a recollir les cadires tot cridant:

Al cadiraire, dones

Les mestresses baixaven les cadires de "boba" ja esventrades i les hi donaven perquè les adobés. El cadiraire les recollia i les enduia on tenia els seus estris i un cop adobada les tornava a la seva propietària.

Als anys quaranta hi havia un cadiraire ja molt familiar que tothon el cridava pel seu nom i, fins i tot, ells, ja s'anun-

ciava a sí mateix quan passava pels carrers d'Artesa cantant:

Saldoni Mamoni

qui vulgo fer adobar cadires.

EL SALINAIRE:

Aquest arribava al poble amb un carro o tartana on hi portava la sal i altres coses com castanyes o taronges, al temps. Tot això no ho venia sinó que ho canviava baratant-ho amb draps. Les mestresses, quan una cosa ja no servia (sacs vells, espardenyas i tota mena de draps) no ho llençaven mai, ho guardaven per al drapaire que, en aquell temps tothom en deia el salinaire: "Mira això ho guardarem per la "sal". Quan una cosa era molt dolenta o es volia desenvantar es deia respectivament: "això no serveix ni per la sal".

Els salinaires també passaven amb el seu carro per tots el carrers fent el seu crit característic:

Al salinaire, dones.

Sal i taronges a barato de draps.

Cap allà els anys vint en passava un de molt trempat que la gent se l'estimava molt perquè era molt net (portava la sal dins d'un llençol de blancor immaculada). Aquest salinaire que la gent el coneixia com el Salinaire de la Pepa, quan arribava al poble cridava:

Si voleu sal i taronges,
porteu draps vells i espardenyas.
traieu los llençols i flassades
i baixeu-los al salinaire.

LES GALLINAIRES:

Hem posat les gallinaires perquè eren les dones les que més sovint es dedicaven a aquest ofici. Passaven pels carrers amb un gran cistell sota el braç (un cistell llarg i poc alt tapat amb dues tapes, una per cada costat) per a posar-hi l'avi-ram. Cridaven:

A la gallinaire, dones

Les mestresses li portaven les gallines i conills i feien

tracte (no pesaven mai l'aviram, només el sospesaven i miraven palpant-lo, si estava gras): "Te'n dono tant!" si el preu convencia, la mestressa se l'emportava i sinó, aquesta, el tornava a deixar al corral.

EL PELLAIRE:

Aquest o aquesta (podia ser home o dona) passava també amb un cistell sota el braç. El "Pelletes", que era un antic pell-ire d'Artesa, passava amb un ruc on carregava les pells i on, també hi portava les mercaderies, dins d'aquest cistell hi portaven betes, fils, agulles, etc. etc. que canviaven per les pells que les mestresses els baixaven, el seu crit pels carrers era:

Pell de llebre i de conill

Les dones que anaven guardant les pells dels conills que mataven, les hi portaven ja seques (quan mataven el conill, la seva pell l'empastraven a la paret on hi romania enganxada fins que, ja seca, es baixava al pellaire) i les barataven per agulles (de cosir i de cap) per beta o altres coses. També es requeria un regateig especial.

EL CALDERER:

Sovint aquest ofici el feien també els cadiraires, però no sempre. Els calderers apedaçaven cànners, tenalles, cosis i altres atuells de ceràmica. Soldaven també estris d'alumini i d'aram.

L'ESMOLET:

Un esmolet vell,
fa cara de noi.
Tot el dia volta
amb l'esmolet al coll.

Aquest arribava al poble a peu, empenyent el seu carret amb la mola. S'anunciava amb el característic "xiulet" que produïa amb una llauna que fregava amb traça, a les corretges de la mola; esmolava tots els instruments de tall que les mestresses li portaven.

Esmolet, estisores i ganivet

Els representants d'aquest ofici, al nostre poble, sempre han tingut fama de portar el mal temps:

"Passa un esmolet. Farà vent!!

o o o o o o o o o o

Segurament que algú hi trobarà a faltar algun ofici que a nosaltres ens ha passat per alt; si és així ja en parlarem un altre dia.

A. C.

